

Állampolgári nevelés és részvétel

myPart kézikönyv - könnyen érthető változat

myPart – Résztvételi megközelítés az állampolgári ismeretek
oktatásában értelmi fogyatékosággal élő személyek számára

lebenshilfe
Wege für Menschen

IMPRESSZUM:

A tartalmat írta: Lebenshilfen Soziale Dienste GmbH
Conrad-von-Hötzendorfstr. 37a
8010 Graz
Ausztria

Partnerek: Zavod RISA, Podgorje pri Slovenj Gradcu, Szlovénia
FENACERCI, Lisszabon, Portugália
Laterna Magica, Budapest, Magyarország

Angol lektor Simon Ball

Grafika: Peter Gaber

A magyar változatot az ÉFÉSZ munkatársai lektorálták.

© Európai könnyen érthető logó: Inclusion Europe.

További információ:

www.inclusion-europe.eu/easy-to-read

Az Európai Bizottság támogatása ezen kiadvány elkészítéséhez nem jelenti a tartalom jóváhagyását, amely kizárólag a szerzők álláspontját tükrözi, valamint a Bizottság nem tehető felelőssé ezen információk bármilyen felhasználásáért.

Ez azt jelenti:

Az Európai Unió finanszírozta ezt a projektet.

Az EU nem vállal felelősséget a füzet tartalmáért.

A tartalomért a projektben résztvevő partnerek felelnek.

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Jogok » [Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License](https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/).

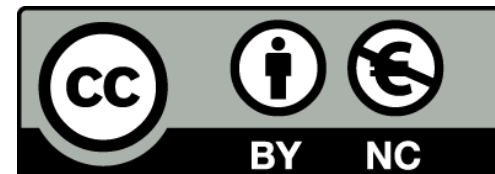
Ez azt jelenti:

Bárki szabadon használhatja ezt a füzetet és a tartalmait.

Módosíthatja a céljainak megfelelően.

De meg kell említeni az eredetét: myPart projekt.

A füzetet vagy annak tartalmát nem lehet értékesíteni.

Tartalom

Bevezető	5
Jogaim – 1. fejezet	8
Mi a demokrácia? – 2. fejezet.....	24
Európai értékek – 3. fejezet.....	40
Az én választásom, az én döntésem – 4. fejezet	60
Hallatom a hangom! – 5. fejezet.....	78

Bevezető

Ezzel a kézikönyvvel

az értelmi fogyatékossgal élő embereket szeretnénk támogatni,
hogy részt vegyenek a közéletben és a politikai életben.

Minden embernek **azonos jogai vannak.**

Minden embernek **azonos esélyekkel kell rendelkeznie.**

Például:

- Minden embernek joga van a számára érthető információkhoz.
- Minden ember számít.
Számít a véleményünk.
- Minden felnőtt embernek jár a választójog.
Egyes országokban ez még mindig nem így van.
Sok fogyatékossgal élő ember nem szavazhat.
Ennek változnia kell.

Ahhoz, hogy részt vegyünk a közéletben és a politikai életben,
meg kell kapnunk a megfelelő információkat.

Meg kell értenünk az információkat.

Ez a könyv könnyen érthető nyelven készült.

Könnyen olvasható és könnyen érthető

A könyvben olvashatsz majd fontos fogalmakról,
jogokról és dokumentumokról.

A tartalmat 5 fejezetbe rendeztük:

1. Jogaim
2. Mi a demokrácia?
3. Európai értékek
4. Az én választásom, az én döntéseim
5. Hallatom a hangom!

A fejezetek megértését képek segítik.

Minden fejezetben vannak feladatokat.

Részt vehetsz a feladatokban,

gondolkodhatsz a témákon

és új dolgokat tanulhatsz.

Reméljük, hamarosan mindenki részt vehet a politikai életben,

aki szeretne.

Jogaim

1. fejezet

EBBEN A FEJEZETBEN olvashatsz:

- emberi jogokról
- polgári jogokról
- jogról és igazságosságról.

FONTOS DOKUMENTUMOK

- Az Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozata
- Polgári és Politikai Jogok Nemzetközi Egyezségokmánya
- Bécsi Nyilatkozat
- A Fogyatékossgal élő személyek jogairól szóló Egyezmény

Ezek jogi dokumentumok címei,
ezért van bennük néhány bonyolult szó.

EMBERI JOGOK

Az emberi jogok olyan jogok, amik mindenkit megilletnek.

Mindenkinek járnak.

Minden embernek vannak emberi jogai.

Minden embert megillet az összes emberi jog.

Az emberi jogok nagyon fontosak.

Ezért vannak az országoknak törvényei,
amik megvédik az emberi jogokat.

Néhány emberi jog:

- az élethez való jog

- a házassághoz és családhoz való jog

- a szólásszabadsághoz való jog

- a munkához való jog.

Az emberi jogokat néha megsértik.

Ez azt jelenti, hogy az emberek nem kapják meg az őket megillető jogokat.

Például egyes gyerekeket bántalmaznak, és elhanyagolnak.

Ez az emberi jogok megsértése.

Minden embernek azonos jogai vannak.

Biztosítanunk kell,

hogy az emberek tudjanak élni a jogaikkal.

A **diszkrimináció** az,
amikor valakivel másképp bánnak, mint a többi emberrel.

Például

- a bőrszíne
- a fogyatékosága
- a pénzügyi helyzete
- a neme
- vagy más, hasonló okok miatt.

A diszkrimináció lehet pozitív és negatív.

A **pozitív diszkrimináció** azt jelenti,
hogy valakivel másképp bánnak, mint a többi emberrel,
hogy ő is élni tudjon a jogaival, mint bárki más.

Például, ha az állam több pénzt költ
a fogyatékosággal élő emberek oktatására.

A **diszkrimináció negatív** is lehet.

Ha valakivel ez történik,
akkor nem tud élni tud úgy a jogaival, mint bárki más.

ÉRDEKES TÉNYEK

December 10. az emberi jogok világnapja.

Az Emberi Jogok Európai Bírósága

egy különleges bíróság.

Biztosítja, hogy az tagországok tiszteletben tartásák minden ember emberi jogait.

Az **Amnesty International** egy fontos szervezet az emberi jogokat védi.

Az **Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozatának** 1. cikke kimondja:

Minden emberi lény szabadon születik és egyenlő méltósága és joga van.

ÁLLAMPOLGÁRI ÉS POLITIKAI JOGOK

Az állampolgárokat megilletik a polgári jogok.

Állampolgár az, aki az ország lakosa.

Elintézheti a hivatalos ügyeit
és beleszólhat az ország életébe.

Ugyanolyan jogok illetnek meg,
mint az ország többi lakóját.

A polgári jogok közé tartozik:

- a szabadsághoz való jog
- az élethez való jog
- a szabad vallásgyakorláshoz való jog
- a magánélethez való jog
- a tulajdonhoz való jog.

A **politikai jogok** biztosítják,
hogy minden állampolgár **részt vehet a társadalom életében.**

Néhány politikai jog:

- a választójog

- a tisztességes eljáráshoz való jog

- gyülekezési jog.

Ebben a könyvben az állampolgári jogokról van szó.
Ez azt jelenti, hogy a polgári és a politikai jogokról is szó van.
Egy ország minden állampolgárának
azonos jogokkal kell rendelkeznie.

JOG ÉS IGAZSÁGOSSÁG

A jog szabályok gyűjteményét jelenti.

A jogi szabályokat jogszabályoknak is nevezzük.

A jog meghatározza, mit kell tennünk.

Íme néhány joggal kapcsolatos fogalom:

- jogszabályok
- bíróság
- bíró
- ügyvéd
- per.

Miért van szükségünk törvényekre?

Szükségünk van törvényekre, hogy:

- mások ne ártsanak nekünk
- erkölcsösek maradjunk
- árukat és szolgáltatásokat kapjunk.

Ki hozza a törvényeket?

A demokráciában,
embereket választunk meg,
hogy képviseljenek minket.
Ezek az emberek hozzák a törvényeket.

Ki biztosítja, hogy az emberek betartsák a törvényeket?

A **rendőrség** letartóztathat embereket,
ha nem tartják be a törvényeket.

A **bíróság** dönthet arról,
hogy valaki bűnös vagy ártatlan.
A döntés a **bíróságon** születik.
Ezt nevezik tárgyalásnak.

Az igazságosság több, mint a törvények.

Az igazságosság megmondja,

mi a helyes és tisztességes.

Íme néhány szó, ami ide kapcsolódik:

- helyes
- becsületes
- őszinte
- igaz.

1. feladat

Mi fontos az életben?

Mit kell tennünk, hogy boldogok legyünk?

Írd le vagy rajzold le ötleteidet!

2. feladat

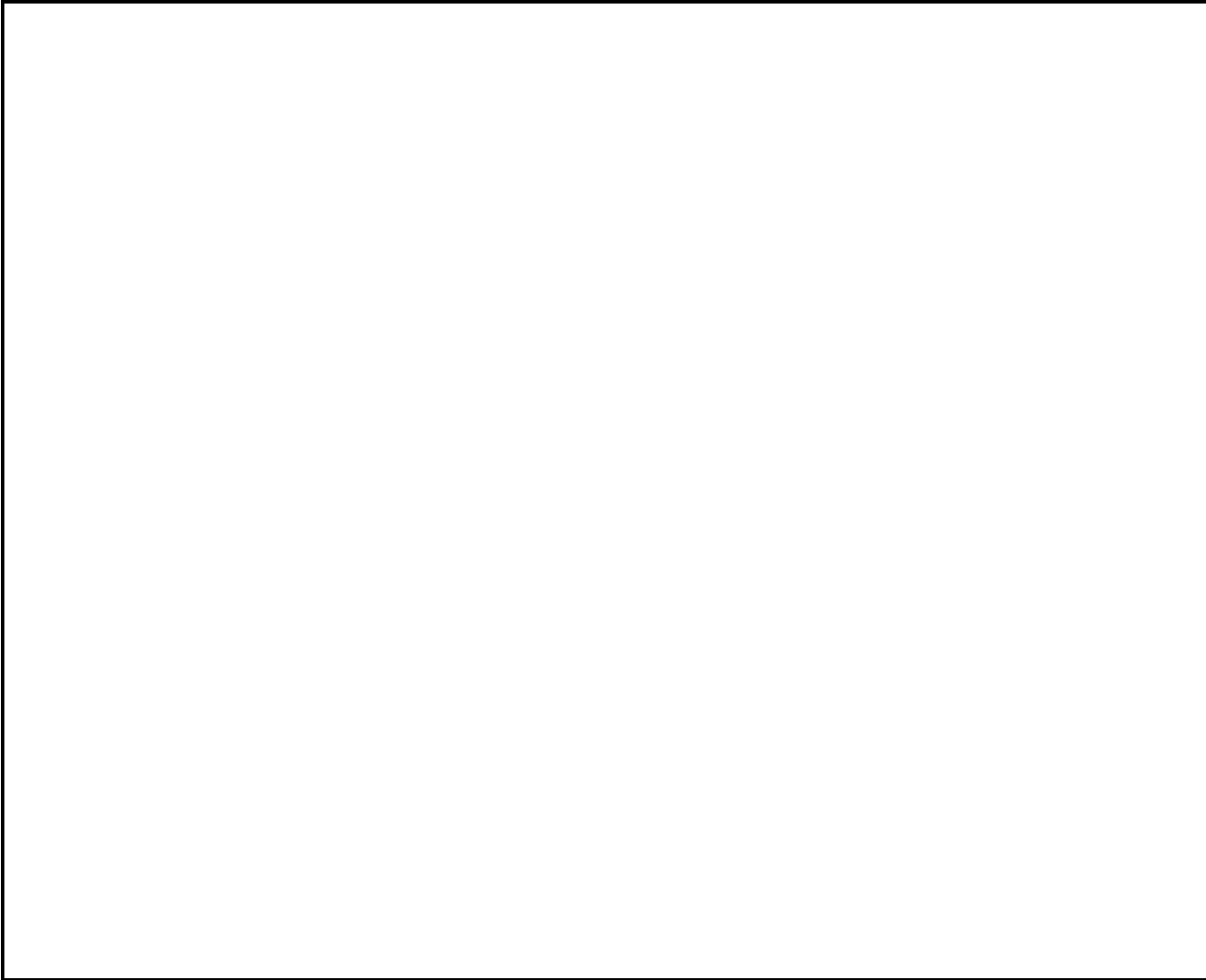
Ismersz olyan embert vagy csoportot,
akik az emberi jogokért harcolnak?

Mi a neve? Mi a története?

Írd le vagy rajzolj egy képet!

Ha nem ismersz ilyen embert,
kérd meg egy barátot, vagy nézz utána az interneten!

Mi a demokrácia?

2. fejezet

EBBEN A FEJEZETBEN olvashatsz:

- a kormányról
- a demokráciáról
- a demokrácia 6 szabályáról.

FONTOS DOKUMENTUMOK:

- Egy ország alkotmánya.
Az alkotmány
egy ország legfontosabb szabályainak gyűjteménye.

KORMÁNY

A kormány emberek egy csoportja.

Felhatalmazásuk van egy ország vezetésére.

A kormányzás vezetést vagy irányítást jelent.

Minden országnak van kormánya.

De nem minden kormány egyforma.

A kormányzás néhány típusa:

- **Demokrácia**

A demokráciában
az **emberek** választják meg a szabályokat.
Ezt szavazással teszik.

- **Diktatúra**

A diktatúrában
egy ember hozza az összes döntést.
Őt diktátornak hívják őt.

- **Monarchia vagy másnéven királyság**

A régi monarchiákban

egy ember hozta meg az összes döntést.

Őt **uralkodónak** hívták.

Az uralkodó király volt vagy királynő.

A gyermekeik lettek az új királyok vagy királynők.

A modern királyok és királynők
nem döntenek mindenről egyedül.

- **Autokrácia**

Egy autokráciában **egy ember** rendelkezik minden jogi és politikai hatalommal.

Minden döntést ez az ember hoz meg.

Ez az ember nem függ az állampolgároktól.

DEMOKRÁCIA

Sok országban demokrácia van.

Az európai országokban demokrácia van.

A demokráciában
az **emberek választják** meg a szabályokat.
Ezt szavazással teszik, **választásokon**.

Képviselői demokrácia

Nem minden demokrácia egyforma.

Egyes demokráciákban a polgárok

politikusokat választanak meg.

A politikusok ezután döntéseket

és törvényeket hoznak.

Ezt nevezik **képviselői demokráciának**.

Az európai országokban képviselői demokrácia van.

Közvetlen demokrácia

Az egyik legrégebbi demokrácia Athénban volt, Görögországban.

Ez több mint 2 ezer évvel ezelőtt volt.

A közös döntéseket felnőtt, szabad férfiak hozták.

A polgárok csak felnőtt, szabad férfiak voltak.

A nőket, gyerekeket és rabszolgákat
nem kezelték állampolgárként.

Ők nem hozhattak döntéseket.

Minden felnőtt, szabad férfi szavazott minden kérdésben.

Ezt nevezik **közvetlen demokráciának**.

ÉRDEKES TÉNYEK

A demokrácia szó két görög szóból származik.

A démosz a népet jelenti.

A krateia azt jelenti, hogy uralom.

A demokrácia a nép hatalmát jelenti.

A DEMOKRÁCIA 6 FŐ SZABÁLYA

A demokrácia 6 fő szabálya:

- szabad választások
- egyenlőség
- jogrendszer
- a hatalmi ágak szétválasztása
- emberi és kisebbségi jogok
- szabadságjogok.

1. SZABAD VÁLASZTÁSOK

A választásoknak **igazságosnak**
és **rendszeresnek** kell lenniük.
Minden polgár, aki elég idős, szavazhat.
A választójog azt is jelenti,
hogy mások szavazhatnak ránk.

NAGYON FONTOS:

Néhány országban megszegik ezt a szabályt.
Néhány európai országban
nem minden fogyatékossgal élő ember szavazhat.

2. EGYENLŐSÉG

Minden ember **ugyanolyan értékes**.

Minden ember **fontos**.

Nem szabad senkit diszkriminálni.

A **diszkrimináció** tisztességtelen bánásmód.

Ez akkor fordul elő,
ha valakivel másképp bánnak,
mint a többi emberrel.

Például

- a bőrszíne
- a fogyatékosága
- a pénzügyi helyzete
- a neme vagy hasonló okok miatt.

3. JOGRENSZER

A jog szabályok gyűjteményét jelenti.

A jog meghatározza, mit tehetünk.

Minden országoknak vannak törvényei.

Egy ország polgárainak be kell tartaniuk a törvényeket.

4. HATALMI ÁGAK SZÉTVÁLASZTÁSA

A demokratikus országokban háromféle hatalom van:

- törvényhozó hatalom
- végrehajtó hatalom
- igazságszolgáltató vagy más néven bírói hatalom.

A törvényhozó hatalom törvényeket és szabályokat alkot.

A **parlament** rendelkezik ezzel a hatalommal.

A parlament politikusokból áll, akiket az állampolgárok választottak meg.

A végrehajtó hatalom törvényeket

és szabályokat hajt végre.

A kormány rendelkezik ezzel a hatalommal.

A **rendőrség** pedig betartja a törvényeket.

A rendőrség felelős a rend és a biztonság megőrzéséért.

Az igazságszolgáltató hatalom dönti el, mi a helyes és tisztességes.

Ezek a döntések **bíróságokon** születnek.

A bíróságokon a **bírák** döntenek az ügyekről.

5. EMBERI ÉS KISEBBSÉGI JOGOK

Az emberi jogok olyan jogok,
amik minden embert megilletnek.
Mindenkinek járnak.

A **kisebbség** az emberek egy kisebb csoportja
egy országon belül.

Példák a kisebbségekre:

- karintiai szlovének Ausztriában
- Szlovéniában élő magyarok és olaszok
- Portugáliában élő angolaiak
- magyarországi roma emberek
- fogyatékossgal élő emberek
- transznemű emberek.

A kisebbségeknek gyakran nem ugyanazok az lehetőségei,
mint a többi embernek.

Gyakran hátrányos helyzetben vannak.

Ezért van szükségünk különleges jogokra.

Ezek a különleges jogok, **a kisebbségi jogok.**

A kisebbségi jogok segítik

- a kisebbség túlélését
- az önazonosságuk erősítését
- és a diszkrimináció elleni védelmet.

6. SZABADSÁGJOGOK

Az emberek megtehetik,
hogyan szabadon:

- gondolkodnak
- éreznek
- gyakorolják a vallásukat
- megválasztják
a politikai nézeteiket
- gyülekeznek
- dolgoznak.

3. feladat

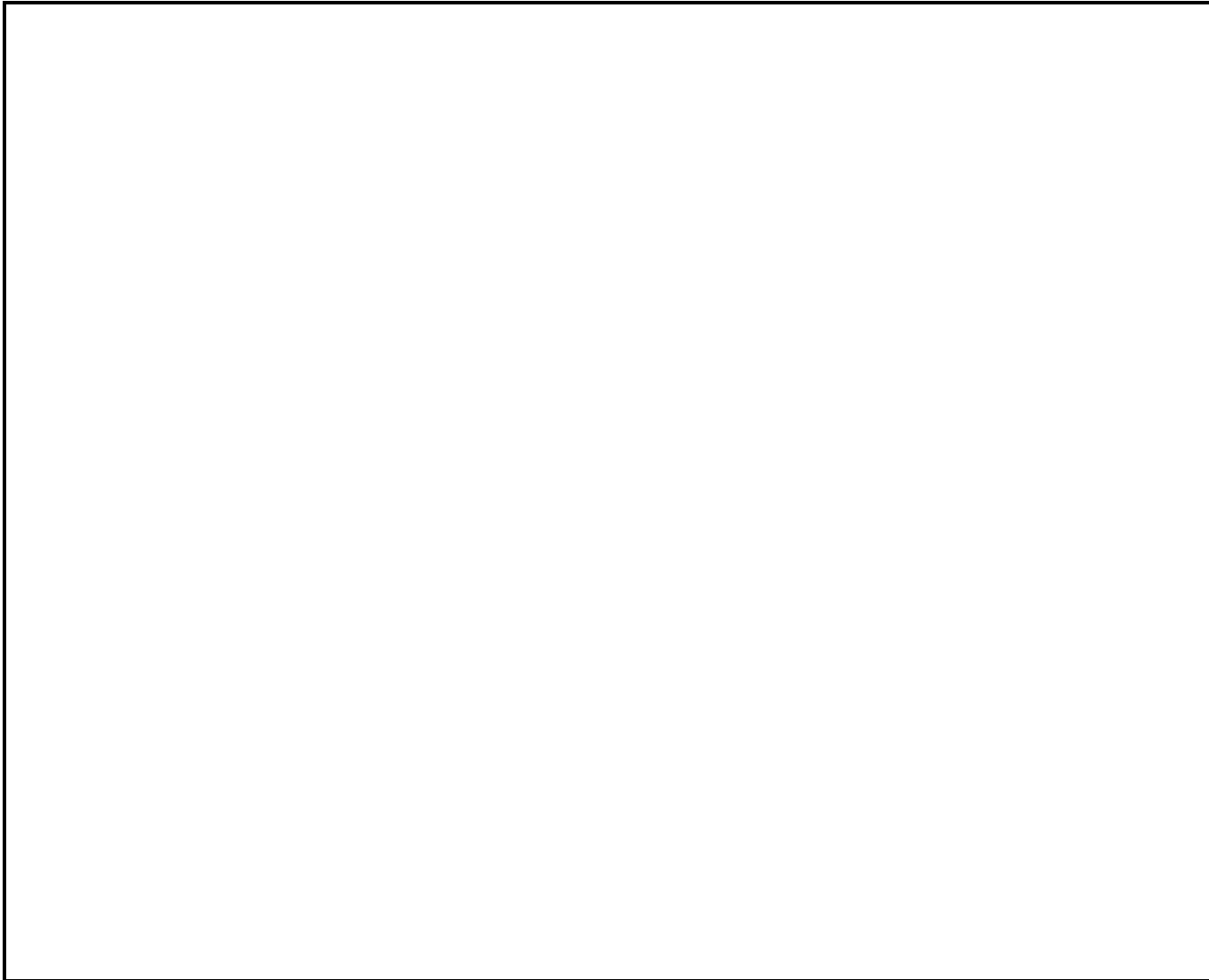
Milyen kormánya van a te országodnak?

Szavaztál már valaha?

Milyen szerinted egy tisztességes ország?

Írd le vagy rajzold le az ötleteidet!

Európai értékek

3. fejezet

EBBEN A FEJEZETBEN olvashatsz:

- Az Európai Unióról
- az európai értékekről.

FONTOS DOKUMENTUMOK

- A Lisszaboni Szerződés
- Az Emberi Jogok Európai Egyezménye
- Az Európai Unió Alapjogi Chartája

Ezek jogi dokumentumok címei,
ezért van bennük néhány bonyolult szó.

EURÓPAI UNIÓ

Az Európai Unió európai országok csoportja.

Az EU az Európai Unió rövidítése.

2022-ben, 27 tagország alkotja az Európai Uniót.

Ha meg szeretnéd tudni,
hogy melyik országok a tagjai,
megtudhatod őket az interneten.

Ezen a linken tudod megnézni:

www.europa.eu/european-union/about-eu/countries

Az Unióhoz csatlakozhatnak új tagok.

Az Unióból kiléphetnek régi tagok.

A tagoknak megállapodásuk van arról, hogy:

- együtt dolgoznak,
- segítik egymást.

Hogyan működik az Európai Unió?

Az EU-nak vannak **intézményei**.

Ezekben az intézményekben,
a választott emberek, fontos **döntéseket** hoznak.

A legfontosabb uniós intézmények:

- **Az Európai Bizottság**

Az Európai Bizottság

törvényeket alkot

az Európai Unió számára.

- **Az Európai Parlament**

- **Az Európai Unió Tanácsa**

Az Európai Parlament
és Az Európai Unió Tanácsa
Jóváhagyja
vagy elutasítja a törvényeket.

- **Az Európai Unió Bírósága**

Az Európai Unió Bírósága
gondoskodik róla
hogy a törvényeket
helyesen használják.

- **Az Európai Számvevőszék**

Az Európai Számvevőszék
gondoskodik arról,
hogy az Európai Unió
megfelelően költse el a pénzt.

Az Európai Unió legtöbb országában ugyanaz a pénznem.

Ezt a pénzt **eurónak** nevezik.

Például ezekben az országokban van euró:

- Ausztria
- Portugália
- Szlovénia.

Az Európai Unió néhány országának saját pénzneme van.

Például Magyarországnak.

Magyarország pénzneme a forint.

A tagországok segítik egymást.

Ezt nevezzük **szolidaritásnak**.

Például:

A szegényebb országok több pénzt kapnak.

EURÓPAI ÉRTÉKEK

Melyek az európai értékek?

Az értékek fontos meggyőződések.

Megmondják, mi a fontos egy csoport,
vagy egy ember számára.

Az emberek bizonyos dolgokat értéknek tekintenek.

Érték például:

- az egészség
- a szerelem
- a béke
- a barátság
- a család
- a pénz.

Az embereknek sokféle értékeik lehetnek.
Nem kell minden értéket ugyanolyan fontosnak tartani.
Van, aki az egészséget tartja a legfontosabb értéknek.
Sok ember gondolja úgy, hogy a pénz a legfontosabb.
Másoknak a pénz kevésbé fontos.

Európai értékek

Az Európai Unió hivatalos mottója:

Együtt a sokféleségben.

Ez azt jelenti,

hogy az Európai Unió minden országa és polgára **egyedi**.

De hasonló dolgokat tartunk értéknek.

Minden országnak
megvan a saját értékrendje
és hagyományai.

Egyes országok ugyanazt a nyelvet beszélik.

Egyes országoknak saját nyelve van.

Az országok tanulhatnak egymástól.

Vannak közös értékeik.

Mindenkinek tiszteletben kell tartania ezeket az értékeket.

Az Európai Unió értékei szerepelnek:

- a Lisszaboni Szerződésben
- és az Európai Unió Alapjogi Chartájában

Az Európai Unió minden országai fontosnak tartja a következő értékeket:

- **emberi méltóság**

- **demokrácia**

- **egyenlőség**

- **jogállam és emberi jogok**

- **szabadság.**

A fentiek közül a legtöbb fogalmat a **2. fejezetben** mutattuk be.

Legfontosabb tények

- Az Európai Unió képviseleti demokrácia. Erről a 2. fejezetben írtunk.
- Csak olyan országok lehetnek tagjai az Európai Uniónak, ahol demokrácia van.
- **Az Európai Unió polgárai szavazhatnak** az európai parlamenti választásokon. A választások ötévente vannak.

- Az Európai Unió polgárai szabadon utazhatnak és költözhetnek az Európai Unión belül.
Bármely tagországban tanulhatnak, dolgozhatnak és élhetnek.

- 2012-ben, az Európai Unió megkapta a Nobel-békedíjat.
Azért nyerte el a díjat,
mert támogatja a demokráciát, a békét
és az emberi jogokat.

- Az Európai Unió támogatja a szólás szabadságot. Az emberek elmondhatják, vagy leírhatják, amit gondolnak.

A gyűlöletbeszéd nem megengedett.

A gyűlöletbeszéd az, amikor valaki gyűlölettel beszél egy emberről vagy csoportról.

A gyűlöletbeszéd áldozatai lehetnek például:

- a bevándorlók, menekültek
- eltérő bőrszínű emberek
- a roma emberek
- a fogyatékossgal élő emberek.

Ez nagyon veszélyes,
és gyűlölet-bűncselekményekhez vezethet.

- A **diszkrimináció** nem megengedett az Európai Unióban.

A 2. fejezetben már volt szó a diszkriminációról.

Például:

Minden embernek joga van dolgozni.

A fogyatékossgal élő embereknek is.

A munkaadók nem bocsáthatják el őket
a fogyatékossguk miatt.

A törvények és az értékek ellenére
sok fogyatékossgal élő embert ér
diszkrimináció és bántalmazást
az Európai Unióban.

Diszkrimináció az is,
ha valami nem akadálymentes
a fogyatékossgal élő emberek számára

- A tagállamoknak tiszteletben kell tartaniuk az EU-s jogszabályokat.
Ha egy ország nem tartja tiszteletben a jogszabályokat, akkor bíróság elé kerülhet.
Az Európai Unió Bírósága kizárhatja az országot az Európai Unióból.

4. feladat

Számodra milyen értékek a legfontosabbak?

Írd le vagy rajzold le az ötleteidet!

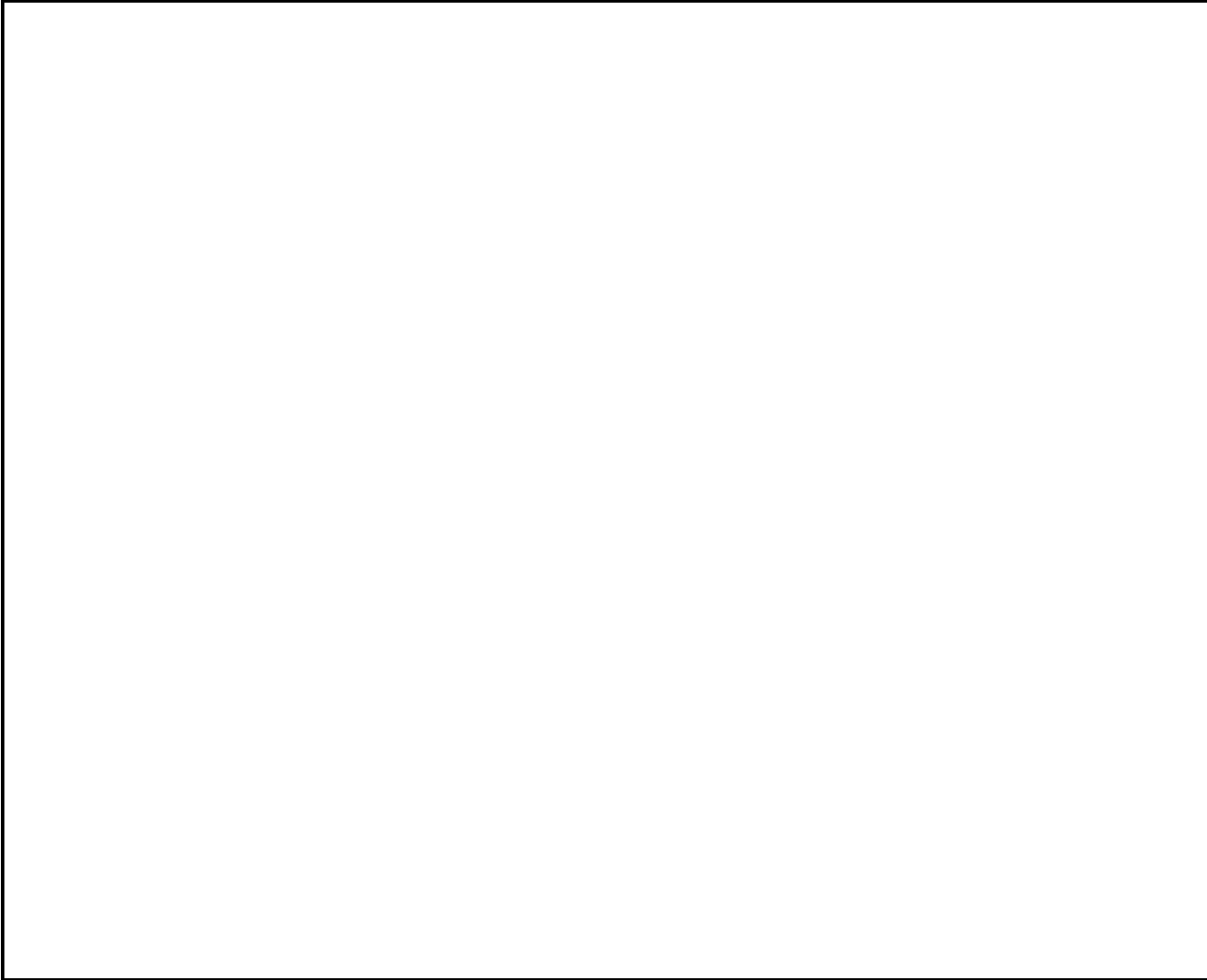
5. feladat

Mely értékek a legfontosabbak egy ország számára?

Mit gondolsz?

Írd le vagy rajzold le az ötleteidet!

Az én választásom, az én döntésem

4. fejezet

EBBEN A FEJEZETBEN olvashatsz:

- Döntéshozatalról.
- Választásokról:
 - ✓ a választójogról
 - ✓ a megfelelő információról
 - ✓ a szavazás módjáról, a szavazás menetéről.

FONTOS DOKUMENTUMOK

- Az 1976-os választási okmány
- Az egyes országok törvényei az európai parlamenti választásról

Ezek jogi dokumentumok címei,
ezért van bennük néhány bonyolult szó.

Mit tanultunk eddig?

Az 1. fejezet az emberi jogokról szól.
Írtunk a választójogról is,
ami állampolgári jogunk.

A 2. fejezet a demokráciáról szól.
Az Európai Unió országában
képviseleti demokrácia van.

A 3. fejezet az Európai Unióról szól,
az európai értékekről és a szabad választásokról.
Az Európai Parlament tagjait
az Európai Unió polgárai választják meg.

Miről olvashatsz a 4. fejezetben?

Ebben a fejezetben arról olvashatsz,
hogyan kell döntéseket hozni és szavazni.
A döntéshozatal tanulható.
A szavazás menetéről is olvashatsz.

DÖNTÉSHOZATAL

Amikor döntünk,
különböző lehetőségek közül választunk.
Az első lépés az,
hogy átgondoljuk a lehetőségeket.
Aztán döntünk valami mellett.
Választunk egy lehetőséget.
Megtanulhatjuk, hogyan kell döntéseket hozni.

Néha segítségre van szükségünk
a döntéshez.
Ilyenkor tanácsot kérünk valakitől.
Ez teljesen rendben van.

Emlékezz:

1. Jogod van **dönteni**.
2. Jogod van **segítséget és támogatást kapni**,
ha szükséged van rá.
3. **Megkérhetsz másokat**,
hogy segítsenek és támogassanak téged.
4. Gyakorolhatod és **megtanulhatod**,
hogyan kell döntéseket hozni.

VÁLASZTÁSOK

Választójog

Minden **felnőtt** ember rendelkezik választójoggal.

Ez **állampolgári jogunk** .

Ez a jog lehetővé teszi számunkra,
hogy ugyanolyan állampolgárok legyünk,
mint bárki más.

Lehetővé teszi, hogy a közösség aktív tagjai legyünk.

A sikeres szavazáshoz a következő dolgokra szükségünk:

- Szükségünk van a megfelelő információra.
- **Át kell gondolni**, hogy mit szeretnénk.
- Meg kell tanulnunk **döntéseket hozni**.
- Ismernünk kell a szavazás menetét.

Kérhetünk segítséget a segítőnktől vagy másoktól.

A megfelelő információ

Ahhoz, hogy át tudjuk gondolni, mit szeretnénk, megfelelő információra van szükségünk.

Ahhoz, hogy tudjunk szavazni, megfelelő információra van szükségünk a következőkről:

- A **jelöltekről**, vagyis akik közül választunk.
- A **programokról**, vagyis a jelöltek terveiről.
- A **szavazás menetéről**,
vagyis, hogy hogyan kell szavazni.

Ez nagyon fontos.

A megfelelő információk a választásról, segítenek, hogy jól döntsünk és jól szavazzunk.

Az információnak

mindenki számára hozzáférhetőnek kell lennie.

Fontos, hogy mindenki el tudja olvasni és megértse.

A látássérült embereknek

Braille-írásos információra

vagy hallott információra van szükségük.

A Braille olyan írás,

amely kidomborodó pontokból áll.

Az ember az ujjával tapogatja a pontokat.

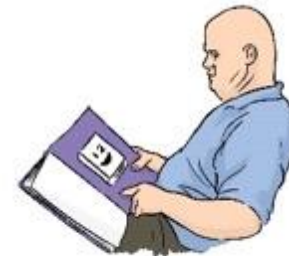
Így ismeri fel a betűket és a szavakat.

A hallássérült embereknek
jelnyelvre lehet szükségük.
A jelnyelvben az emberek
kézjeleket használnak,
hogy kifejezzék magukat.

Azoknak az embereknek,
akik nehezen olvasnak
és nehezen értenek meg szövegeket,
könnyen érthető információra van szükségük.
A könnyen érthető nyelvet egyszerű megérteni.

FONTOS!

A hozzáférhető információ lehet:

- írott szavak
- emberi beszéd videón
- beszéd hangfelvételen
- jelbeszéd
- Braille-írás
- képek és rajzok
- videók és egyébek.

A SZAVAZÁS MENETE

Választójoggal rendelkező emberek szavazhatnak:

- egy ország elnökére
(Magyarországon a Köztársasági elnököt a parlament választja)
- parlamenti képviselőkre
- egy település polgármesterére.

ÍGY SZAVAZUNK

Először, levélben megkapjuk a választási értesítőt.

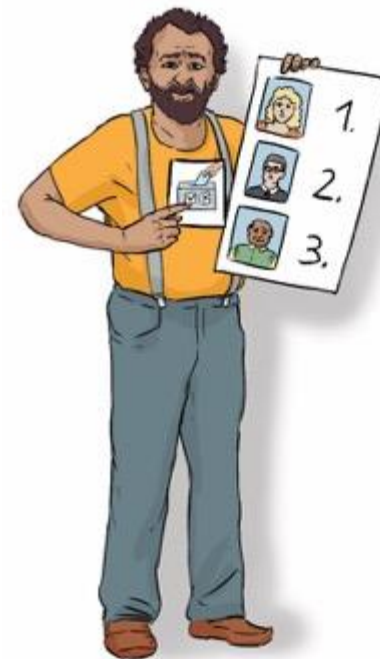

A választások napján

elmegyünk a szavazóhelyiségbe.

Ott kapunk egy **szavazólapot**.

A szavazólapon vannak a jelöltek, akik közül választhatunk.

Ezután szavazunk.

A szavazólapon legalább 2 lehetőség közül választhatunk.

Néha több választási lehetőség is van.

A szavazólapon különböző személyek
vagy pártok szerepelnek.

Közülük kell választunk.

Ki kell választanunk, **kire adjuk le a szavazatunkat.**

A szavazáshoz a választott jelölt
vagy párt melletti körbe X-et írunk.

Minden szavazólapnak megvannak a maga szabályai.

Ezután a kitöltött szavazólapot az **urnába** dobjuk.
Ezzel megtörtént a szavazás.

Később az urnát kinyitják
és összeszámolják a szavazatokat.
Így derül ki,
hogy melyik személy vagy párt kapta a legtöbb szavazatot

Azzal, hogy részt veszünk a választásokon,
befolyásoljuk életünket.
Felelősek vagyunk az életünkért.
Egy döntéshozó társadalom részei vagyunk.
A szavazással mi is részt veszünk
a közös döntésekben.

6. feladat

Szavazni szeretnél a következő európai parlamenti választáson. A televízióban műsorok lesznek a választásról.

Írd le vagy rajzold le, hol találsz még több információt!

7. feladat

Szavazol az európai parlamenti választásokon.

A szavazáshoz 8 párt közül egyet kell választani.

Írd le, hogyan választod ki azt az egy pártot!

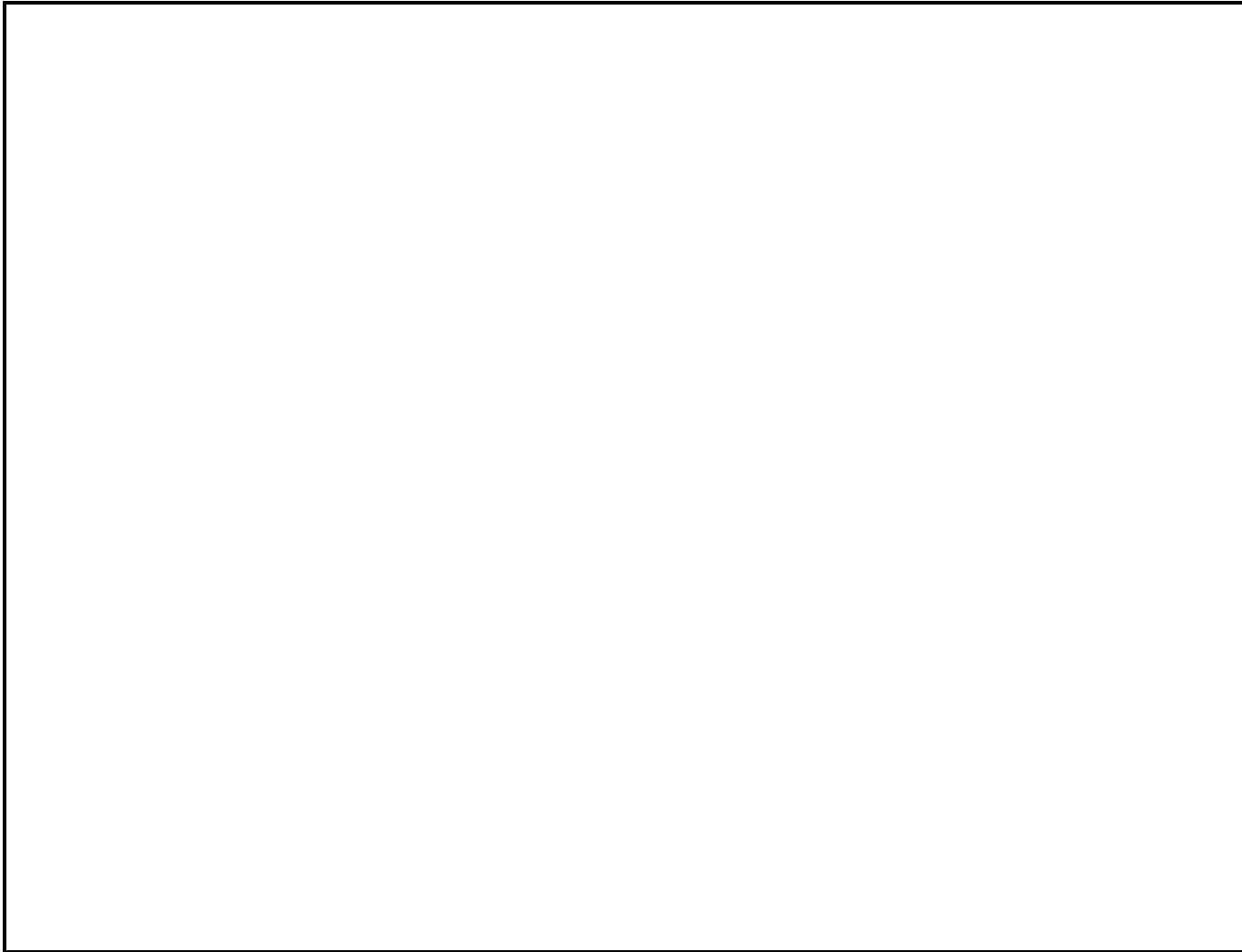
Például:

Mit kell kérdezned magadtól?

Mi a fontos számodra a választás során?

Írd le vagy rajzold le az ötleteidet!

Hallatom a hangom!

5. fejezet

EBBEN A FEJEZETBEN olvashatsz:

- Önérvényesítésről és jogokról:
 - ✓ Kik az önérvényesítők?
 - ✓ Kik a támogató személyek?
 - ✓ Mi az önérvényesítő csoport?
- Magyarországi segítő szervezetekről
- európai segítő szervezetekről.

FONTOS DOKUMENTUM

- A fogyatékossgal élő személyek jogairól szóló Egyezmény

A fogyatékossgal élő személyek jogairól szóló egyezmény

kimondja:

Mindenkinek joga van:

- gyülekezni
- összefogni másokkal
- döntéseket hozni
- tagja lenni a közösségnek.

A közösség számára mindenki fontos.

Minden embernek egyenlő jogokkal kell rendelkeznie.

Minden embernek egyenlő esélyekkel kell rendelkeznie.

Az embereknek információval kell rendelkezniük,
a számukra érthető formában.

Emlékszel, hogy egyes országokban
nem minden felnőttnek van választójoga?

Egyes európai országokban
nem minden fogyatékossgal élő ember szavazhat.
Ezek az országok megsértik az egyezményben leírt jogokat.

A fogyatékossgal élő embereknek
meg kell engedni, hogy szavazzanak!
A fogyatékossgal élő emberek
hangját meg kell hallani!
Ezért fontos az **önérvényesítés**.

ÖNÉRVÉNYESÍTÉS

Önérvényesítés és jogok

Minden embernek ismernie kell a jogait,
hogy ki tudjon állni a jogaiért.

Hogy fel tudjon szólalni magáért.

Önérvényesítésnek nevezzük azt,
amikor kiállunk magunkért.

Mi, önérvényesítők:

- kimondjuk, amit akarunk
- választunk különböző lehetőségek közül
- saját döntéseket hozunk.

Egyedül is kiállhatunk magunkért.

Vagy felszólalhatunk együtt, egy csoporttal.

Képviselhetjük magunkat és másokat is.

Ezzel növeljük a közösség **tudatosságát**.

A tudatosság azt jelenti,
hogy megismerünk dolgokat.
Tanulunk és beszélünk róluk.

Tudatnunk kell a közösséggel, ha például:

- Mások rosszul bánnak velünk.
- Mások nem engedik, hogy a magunk nevében beszéljünk.
- Egy információ nem könnyen érthető.
- Egy fontos információhoz nem jutunk hozzá.

Ilyen témákról beszélhetünk:

- tisztelet, megbecsülés
- jogok
- könnyen érthető nyelv
- hozzáférhető információk.

Ha így teszünk, **önérvényesítővé** válunk.

Minden ember lehet önérvényesítő.
Az önérvényesítést meg lehet tanulni.
Általában nem tanuljuk meg azonnal.
A tanuláshoz időre van szükségünk.

Egy önérvényesítőnek különböző dolgokat kell megtanulnia.
Például, hogy

- hogyan hallgasson meg másokat
- hogyan hozhat döntéseket
- mik a jogai és kötelezettségei
- hogyan kérhet segítséget
- hogyan segíthet másoknak.

Ne félj kimondani, amit akarsz.
Mások gyakran nem tudják, amit mi akarunk.
El kell mondanunk nekik.
Ezzel segítünk változtatni a dolgokon,
amivel elégedetlenek vagyunk.

Önérvényesítő csoportok

Az önérvényesítők összefoghatnak egymással.

Alakíthatnak csoportot.

Ez az önérvényesítő csoport.

Különböző témákról beszélhetnek.

Fontos!

Az önérvényesítő csoportban többféle ember lehet.

Eltérő fogyatékossgal és igényekkel.

A csoport tevékenységeinek mindenkihez igazodniuk kell.

Figyelembe kell vennünk

minden önérvényesítő kívánságait és igényeit.

Egy támogató személy

A támogató személy az, aki támogatja az önérvényesítőt.

Ne félj segítséget és támogatást kérni!

Támogató személy lehet:

- családtag
- barát
- más személy.

Olyan személyt válassz támogatónak,
akiben megbízol!

A támogató személynek ismernie kell az önérvényesítőt:

- az igényeit
- érdeklődési köreit
- képességeit
- korlátait
- és tapasztalatait.

Fontos!

A támogató személy nem dönt az önérvényesítő helyett.

A támogató személy meghallgatja az önérvényesítőt.

A támogató személy tanácsot ad,
de az önérvényesítő maga választ és dönt.

A támogató személy különböző témákban tud tanácsot adni.

Például ezekben:

- munka
- lakhatás
- egészségügyi ellátás és orvosi kezelés
- oktatás és képzés
- közlekedés
- egyéb témák.

Az önérvényesítőnek át kell gondolnia néhány dolgot, amikor döntést hoz.

Például:

- Mi a probléma?
- Min akar változtatni?
- Milyen támogatásra van szüksége?
- Hogyan lehet megoldani a problémát?
- Kitől kér segítséget?
- Telefonon, e-mail-en vagy személyesen kér segítséget?

Az önérvényesítés és a család

A család támogathatja az önérvényesítőt.

Segítheti az önérvényesítőt, hogy kiálljon magáért.

A családok kapcsolatba léphetnek más családokkal.

A családok segíthetik egymást.

Önérvényesítők és családok
segítséget kaphatnak szervezetektől.

A következő oldalakon felsorolunk néhány szervezetet,
amik támogatják az értelmi fogyatékossgal élő embereket.

ÉRDEKVÉDŐ ÉS SZOLGÁLTATÁST NYÚJTÓ SZERVEZETEK

Vannak szervezetek, ahol önérvényesítők is dolgoznak.

Ahol azért dolgozhatnak,

hogy az értelmi fogyatékossgal élő emberek

teljes, boldog életet tudjanak élni.

Ezt több módon tehetik meg.

Például:

- tarthatnak képzéseket más önérvényesítőknek
- tarthatnak képzéseket segítő szakembereknek
- találkozhatnak politikusokkal
- segíthetnek könnyen érthető szövegek írásában.

Vannak szervezetek,

ahol nem dolgoznak önérvényesítők,

de támogatják az értelmi fogyatékossgal élő embereket.

**A következő oldalakon felsorolunk néhány szervezetet,
akik támogatják az értelmi fogyatékossgal élő embereket.
Van köztük olyan szervezet,
ahol önérvényesítők is dolgoznak.**

Magyarországi szervezetek

1. Down Alapítvány

A Down Alapítvány sok szolgáltatással segíti az értelmi fogyatékossgal élő embereket.

Ezek a szolgáltatások például:

- speciális egészségügyi ellátás
- lakóotthon, támogatott lakhatás
- idősek otthona értelmi sérült embereknek
- szabadidős programok
- foglalkoztatás.

Cím: 1143 Budapest, Ilka u. 26. 2/6.

Telefonszám: 06 1 788 2513

E-mail: down@downalapitvany.hu

Honlap: <https://www.downalapitvany.hu/>

2. ÉFOÉSZ

Az ÉFOÉSZ az Értelmi Fogyatékosággal Élők és Segítőik Országos Érdekvédelmi Szövetsége.

Az ÉFOÉSZ országos szervezet.

Minden megyében van ÉFOÉSZ Iroda.

Az ÉFOÉSZ

- segítséget nyújt jogi ügyekben és más hivatalos ügyek intézésében.
- Támogató szolgáltatásokat biztosít.
- Képzéseket nyújt értelmi fogyatékosággal élő embereknek és segítő szakembereknek.

Az ÉFOÉSZ-nál önérvényesítők is dolgoznak.

Cím: 1093 Budapest, Lónyay u. 17.I./1. 11-es kapucsengő

Telefonszám: 06 1 411 1356

E-mail: efoesz@efoesz.hu

Honlap: <https://efoesz.hu/kapcsolat/>

3. ÉTA Országos Szövetség

Az ÉTA országos szervezet,
ami többféle módon támogatja
az értelmi fogyatékossgal élő embereket.

Például:

- Jogi segítséget nyújt.
- Önkéntes segítőköt biztosít.
- Érzékenyítő programokat és képzéseket szervez.

Cím: 1158 Budapest, Molnár Viktor u. 94-96.

Telefonszám: 06 1 414 0500; 414 0501

E-mail: iroda@eta-szov.hu

Honlap: <https://eta-szov.hu/>

4. KézenFogva Alapítvány

A KézenFogva Alapítvány többféle módon támogatja a fogyatékossgal élő embereket.

Például:

- Jogi segítséget nyújt.
- Támogató szolgáltatásokat biztosít.
- Segít a munkavállalásban.
- Érzékenyítő programokat szervez.
- Képzéseket tart segítő szakembereknek.

Cím: 1093 Budapest, Lónyay u. 19.

Telefonszám: 06 1 215 52 13; 06 1 217 81 00

E-mail: kezenfogva@kezenfogva.hu

Honlap: <https://kezenfogva.hu/>

5. Lépünk, hogy léphessenek! Közhasznú Egyesület

Az Egyesületet fogyatékossgal élő emberek szülei hozták létre.

Több területen küzd

a fogyatékossgal élő emberek és családjaik jogaiért.

Ezek a területek:

- oktatás
- lakhatás
- otthonápolás.

Cím: 1085 Budapest, Stáhly u. 13. II. emelet, kapucsengő: 21

Telefonszám: 06 1 70 555 0011

E-mail: info@lepjunkhogylephessenek.hu

Honlap: <https://lepjunkhogylephessenek.hu/>

6. Ombudsman

Az ombudsman hivatalos neve:

az alapvető jogok biztosa.

Feladata a jogok védelme.

Az ombudsman akkor segít,

ha hatóságok, hivatalok,

vagy sok embert ellátó közszolgáltatók

megsértik egy vagy több ember jogait.

Ha úgy érzed, megsértették a jogaidat,

panaszt nyújthatsz be az ombudsmanhoz.

A panasziroda címe: 1055 Budapest, Falk Miksa u. 9-11.

Levelezési cím: Alapvető Jogok Biztosának Hivatala,

1387 Budapest Pf. 40.

E-mail: panasz@ajbh.hu

Telefonszám: 06 1 475 7100; 06 80 215 000

7. Salva Vita Alapítvány

A Salva Vita Alapítvány

többféle módon támogatja a fogyatékossgal élő embereket.

Például:

- Segít a munkavállalásban.
- Szülőklubot szervez.
- Támogatott lakhatást működtet.

Cím: 1116 Budapest, Albertfalva utca 3/A

E-mail: mmk@salvavita.hu

Honlap: <https://salvavita.hu/>

8. Társaság A Szabadságjogokért (TASZ)

A TASZ főleg jogi segítséget nyújt
hátrányos helyzetű embereknek és csoportoknak.
Segít, hogy megvédd a jogaidat.
Segít bírósági perekben.

Cím: 1136 Budapest, Tátra utca 15/B.

Telefonszám: 06 1 209 0046

E-mail: tasz@tasz.hu

Honlap: <https://salvavita.hu/>

Európai szervezetek

1. Európai Önérvényesítő Platform (EPSA)

Az EPSA az önérvényesítők európai szervezeteit fogja össze.

Az EPSA támogatja az önérvényesítőket.

Tájékoztatja a nem fogyatékos embereket

az értelmi fogyatékosággal élő emberek jogairól és igényeiről.

E-mail: self-advocacy@inclusion-europe.org

Honlap: www.self-advocacy.eu/

2. Inclusion Europe

Az Inclusion Europe európai szinten képviseli az értelmi fogyatékosokkal élő embereket és családjaikat. Számos európai szervezet tagja az Inclusion Europe-nak.

Telefonszám: +32 25 02 28 15

E-mail: secretariat@inclusion-europe.org

Honlap: www.inclusion-europe.eu

8. feladat

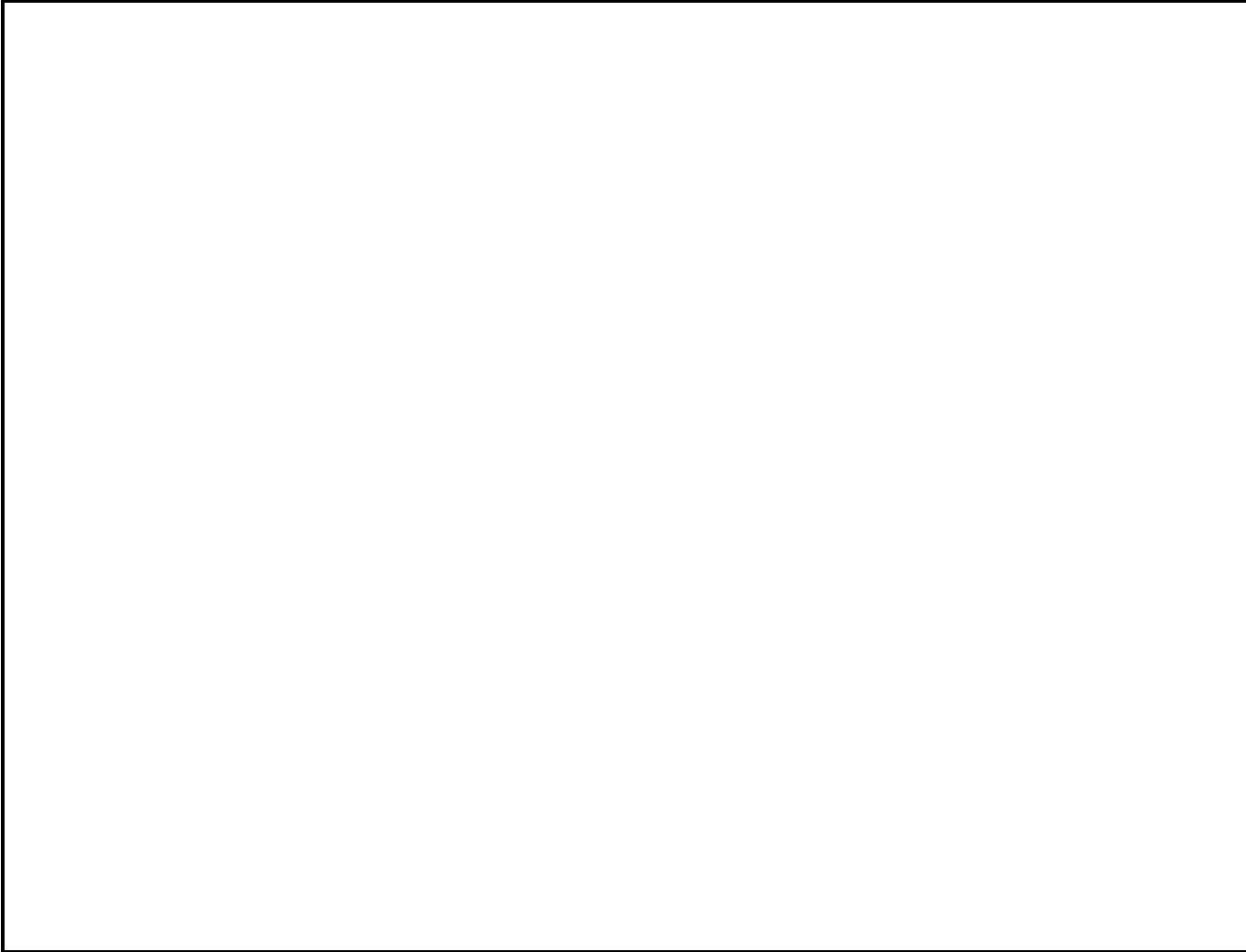
Te is önérvényesítő vagy?

Milyen célokért dolgozol?

Milyen más célokért tudnál még felszólalni?

Írd le vagy rajzold le az ötleteidet!

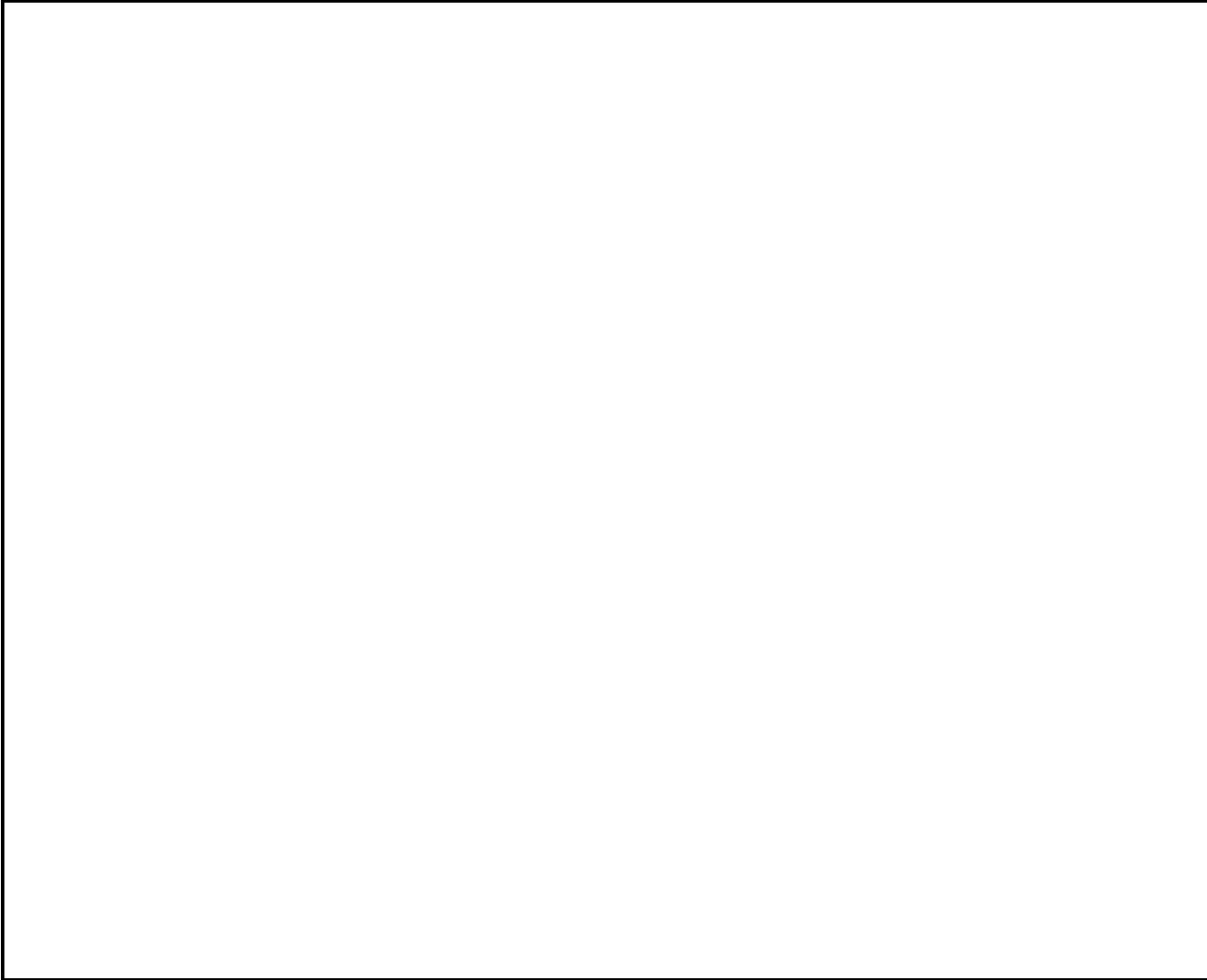
9. feladat

Ismersz híres önérvényesítőket?

Tudod, hogy ők milyen célokért dolgoznak?

Írd le vagy rajzold le az ötleteidet!

Lebenshilfen Soziale Dienste GmbH
www.lebenshilfen-sd.at

lebenshilfe
Wege für Menschen

Zavod RISA
www.risa.si

FENACERCI
www.fenacerci.pt

Laterna Magica
www.laterna.hu

